

**Jouw idealen in
het Waterschap
Verkiezings-
programma
2015**

**Partij voor
de Dieren**

Inhoud

Voorwoord	1
1. Duurzaam waterbeheer: voor een gezonde toekomst	2
2. Dieren verdienen bescherming	7

Voorwoord

Mensen, dieren en natuur kunnen niet zonder voldoende en schoon drink- en oppervlaktewater. Maar water kan ook een gevaar zijn. De strijd tegen het wassende water is kenmerkend voor Nederland. Dijken en kades moeten veilig en duurzaam zijn. De klimaatverandering maakt dit des te urgenter.

Kortom, er ligt een belangrijke taak voor de waterschappen. Ze moeten daarom optimaal voor hun taak zijn ingericht en onafhankelijk zijn. De Partij voor de Dieren vindt daarom dat waterschappen zelfstandig moeten blijven.

Het waterschap moet echter ook democratischer. Naast de door de burgers gekozen bestuurders zijn er ook geborgde zetels. Via deze geborgde zetels zijn vooral de belangen van agrariërs en andere ondernemers oververtegenwoordigd. Hierdoor komen dierenwelzijn en natuur er bekaaid van af.

Zo wordt bij het vaststellen van het waterpeil onvoldoende rekening gehouden met de natuur en de biodiversiteit. Bestrijdingsmiddelen en meststoffen veroorzaken de sterfte van planten en dieren - en bedreigen bovendien de drinkwatervoorziening. Door alle keringen, stuwen en gemalen wordt de migratie van vissen en andere dieren ernstig belemmerd. In gemalen komen veel vissen om het leven. En nog steeds sterven veel muskusratten in wrede verdrinkingsvallen.

Het is hoog tijd dat waterschappen voorrang geven aan dieren, natuur en milieu. Kies daarom Partij voor de Dieren.

1. DUURZAAM WATERBEHEER: VOOR EEN GEZONDE TOEKOMST

Schoon oppervlakte- en grondwater zou in Nederland vanzelfsprekend moeten zijn, maar dat is helaas niet het geval. De vee-industrie stoot veel schadelijke stoffen uit en zadelt ons op met een groot mestprobleem, dat ook negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit van ons water. Door het overmatige gebruik van bestrijdingsmiddelen in de intensieve land- en tuinbouw en door toegenomen concentraties van medicijnresten in water wordt de kwaliteit van het water aangetast.

Duurzaam natuurbeleid

Nederland heeft een verscheidenheid aan prachtige natuurgebieden. Verbindingen tussen deze natuurgebieden en met natuurgebieden in buurlanden zijn een voorwaarde voor een grote biodiversiteit en een evenwichtig ecosysteem, waar de invloed van de mens geminimaliseerd wordt. Het realiseren van deze verbindingen en grootschalige natuurgebieden in het kader van het Natuurnetwerk en Natura 2000 moeten hoge prioriteit krijgen.

Het waterschap heeft een specifieke verantwoordelijkheid voor natte natuurgebieden en natte verbindingzones. Daarmee speelt het waterschap een sleutelrol bij de Ecologische hoofdstructuur (EHS of Nationale Natuurnetwerk) en Natura 2000.

Ecologisch gezond water

De Partij voor de Dieren wil schoon water, dat ecologisch gezond is. Schoon water betekent dat Nederland ten minste moet gaan voldoen aan de Kaderrichtlijn Water: de Europese norm die voorschrijft aan welke eisen oppervlakte- en grondwater moeten voldoen. Waterschappen hebben hierbij een uitvoerende rol.

De Partij voor de Dieren wil dat het waterschap de bescherming van het water en de waterkwaliteit prioriteit geeft. Invoering van de eisen van de Kaderrichtlijn Water mogen niet nog verder worden uitgesteld. Bedrijven die water vervuilen moeten worden aangepakt. Het principe dat de vervuiler betaalt moet ook hier gelden.

Vervuiling tegengaan

Door de intensieve landbouw komen er te veel stoffen als fosfaat en nitraat in ons water terecht. Hierdoor wordt het water heel voedselrijk, waardoor verschillende problemen ontstaan. De overmatige groei van kroos kan zuurstofgebrek veroorzaken en zo tot vissterfte leiden. Blauwalgen kunnen mens en dier ziek maken. Ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen uit de land- en tuinbouw en door particulieren heeft een negatief effect op de waterkwaliteit.

Om de kwaliteit van ons water te beschermen wil de Partij voor de Dieren dat er een bonus-malusregeling komt die vervuiling straft door een zwaardere heffing en die goed gedrag beloont in de vorm van een heffingskorting. Op deze wijze wordt (de mate van) milieuverontreiniging gekoppeld aan de hoogte van de opgelegde heffing.

De vervuiler betaalt

Omdat landbouw de grootste gebruiker is van het oppervlaktewater en ook de grootste vervuiler (via bestrijdingsmiddelen en meststoffen) vindt de Partij voor de Dieren dat de landbouwsector ook het grootste deel van de lasten zou moeten dragen. Niet de burgers, maar de grootste gebruikers en vervuilers van het water moeten volgens ons betalen voor de werkzaamheden van het waterschap. Naast de agrarische sector zijn dat andere bedrijven.

Waterzuivering

Bestrijding aan de bron is altijd de beste manier om de vervuiling tegen te gaan. Waterschappen zetten zich in om ook bestrijdingsmiddelen, microplastics, medicijnresten en hormoonverstoorders te verwijderen in hun rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Waterschappen zijn verantwoordelijk voor zuiveringsbeheer, gemeentes voor de riolering. In Nederlandse riolen wordt al vaak afvalwater gescheiden van regenwater. Problemen ontstaan wanneer de afvoer van regenwater niet snel genoeg gaat, waardoor de riolering het water niet kan afvoeren. Dit zal steeds vaker gebeuren door klimaatverandering en door de toenemende verharding van de ondergrond. Het regen- en afvalwater worden bij hevige regenval geloosd op oppervlaktewater, dat door deze 'overstort' vervuild raakt.

Op plekken waar vervuiling van het water aan de bron nog niet (volledig) kan worden voorkomen is het belangrijk om het water te zuiveren. Het waterschap investeert hierbij in innovatieve, duurzame en milieuvriendelijke filter- en zuiveringsmethoden.

Grondstoffenfabriek

Duurzaamheid vraagt om hergebruik. Ons afvalwater zit vol met schaars rakende waardevolle grondstoffen; fosfaat, stikstof, kalium, cellulose en bouwstenen voor bioplastics. Deze worden nu nog geloosd met het gezuiverde afvalwater, maar kunnen teruggewonnen worden. Deze verduurzaming leidt ook tot grote kostenbesparingen. In 2012 zijn de 25 waterschappen van start gegaan met de Grondstoffenfabriek en vinden er allerlei initiatieven plaats, die kunnen leiden tot doorbraken op technisch vlak en versnelling geven aan innovatie en het sluiten van kringlopen. Het levert bovendien schoner water op.

Houd gas in de grond

Aardgaswinning en schaliegaswinning kunnen aardbevingen en bodemdaling veroorzaken. Zo kan veel schade ontstaan aan dijken en kades. Schaliegas kan bovendien een nieuwe bedreiging vormen voor de kwaliteit van ons water. Bij de winning van schaliegas worden zeer schadelijke chemicaliën gebruikt die in het grondwater terecht kunnen komen.

De Partij voor de Dieren wil de aardgaswinning onmiddellijk met 40% verminderen vanuit het voorzorgprincipe en is geheel tegen schaliegaswinning vanwege de risico's op grondwater- en bodemverontreiniging.

Duurzame dijken, kades en oevers

De kades in Nederland zijn meestal voorzien van harde keringen. Dit is desastreus voor het waterleven. De Partij voor de Dieren vindt dat bij renovatie en herstel de kades zoveel mogelijk met een flauw aflopend talud moeten worden aangelegd. Dit past beter in een natuurlijk landschap en het verkleint het risico op verdrinking van te water geraakte mensen en dieren. In de praktijk blijkt dit bovendien vaak goedkoper in onderhoud te zijn.

Bij het versterken van dijken kiest de Partij voor de Dieren voor extra investeren bij de aanleg, gericht op groene dijken met duurzaam beheer en lage onderhoudskosten. Een voorbeeld hiervan is een volledig met gras beklede dijk met een flauwer talud.

Oevers dienen bij voorkeur geleidelijk af te lopen. De natuurlijke gradiënt die ontstaat biedt de beste kansen voor verschillende planten en diersoorten. Dat vergroot de biodiversiteit en de robuustheid van het ecosysteem. Waar aflopende oevers (nog) niet mogelijk zijn, moeten inhammen gecreëerd worden waar dieren in en uit het water kunnen komen en vissen en amfibieën kunnen paaieren.

Afvoer rivier- en regenwater

Voor het afvoeren van de toenemende hoeveelheden rivier- en regenwater zetten waterschappen in op bovenstrooms vasthouden van water, het meanderen van beken en het verbreden van rivierbeddingen. De Partij voor de Dieren geeft voorrang aan het langer vasthouden van water boven versneld afvoeren. Voor de extreme situaties worden waterbergingen aangelegd waarin tijdelijk het overtollige water wordt opgeslagen.

Natuurlijke waterafvoer bevorderen

In hoger gelegen gebieden wordt de afvoer van water versneld door kanalisatie. Bij hevige regenval kan te snelle afvoer voor problemen zorgen. Omdat als gevolg van de klimaatverandering veel neerslag in korte tijd zal vallen moeten we het water in het stroomgebied beter vasthouden en geleidelijk laten afvoeren. Dat kan door wateren opnieuw te laten meanderen.

Natuurlijk waterpeil aanhouden

In het lagere deel van Nederland wordt het peil binnen nauwe grenzen gehandhaafd door inlaat en wegmalen van water. Dat gebeurt om bebouwd gebied droog te houden en om de intensieve landbouw mogelijk te maken. Het waterpeil wordt dus aangepast aan de functie van het gebied. Doordat er een onnatuurlijk laag waterpeil wordt gehandhaafd daalt de bodem. De Partij voor de Dieren vindt dit zeer ongewenst; het voortdurend verlagen van het waterpeil om de bodemdaling te volgen is onhoudbaar en wordt onbetaalbaar. Wij vinden dat het waterschap een natuurlijk waterpeil moet aanhouden. De functie van het gebied moet volgen uit het natuurlijke waterpeil en niet andersom. Het waterschap moet verder haar invloed op de provincie gebruiken om bebouwing in diep gelegen polders tegen te gaan.

Het kunstmatig verlagen van het waterpeil betekent ook dat het oppervlakte inklinkt en verhardt. Dit heeft effecten voor de flora en fauna van het gebied. Het terrein wordt daarmee minder aantrekkelijk voor grutto's en andere weidevogels. Het waterpeil verhogen zou duurzaam zijn. Zolang dat niet is gerealiseerd zijn een flexibel peil of onderwaterdrainage als maatregelen om veenbodemdaling tegen te gaan noodzakelijk.

Waterberging op de toekomst voorbereiden

Door de klimaatverandering zal steeds vaker in een kort tijdsbestek veel neerslag vallen. Waterschappen dienen daarop te anticiperen door waterbergingen aan te leggen en een robuuster peilbeheer te bewerkstelligen. Samen met gemeenten wordt er gewerkt aan de totstandkoming van tuinen, parken en groene daken, waarbij ernaar wordt gestreefd om regenwater langer vast te houden, zodat riolen niet zwaar belast worden bij zware regenval. Bij nieuw te bouwen wijken wordt regenwater afgekoppeld van de riolering.

Voorlichting en lobby

De Partij voor de Dieren vindt dat waterschappen de bewustwording bij het publiek moeten vergroten over de vervuiling van het oppervlaktewater en het grondwater door het gebruik van bestrijdingsmiddelen door de intensieve land- en tuinbouw en door de uitstoot van schadelijke stoffen door de vee-industrie. De huidige voorlichting door het waterschap is op dit punt volstrekt onvoldoende.

Geen recreatie ten koste van natuur

Het is belangrijk dat mensen kennis kunnen nemen van de natuur en daar kunnen recreëren. Die recreatie mag echter niet ten koste gaan van de natuur of de natuur verstoren.

Hier zetten wij ons voor in:

1. Een integraal en duurzaam waterbeheer met een langetermijnvisie die anticipeert op de gevolgen van de klimaatverandering. De Partij voor de Dieren vindt bovendien dat waterschappen bij het watermanagement moeten inzetten op preventie van problemen in plaats van alleen de bestrijding ervan.
2. Het waterschap bevordert de aanleg van natuurgebieden en verbindingzones ten behoeve van het Natuurnetwerk en Natura 2000.
3. Het waterschap beheert de watersystemen zo natuurlijk en onderhoudsvrij mogelijk. Waar dit kan, laat het waterschap water onder natuurlijk verval afstromen.
4. Meer groene dijken en bij renovatie en herstel van kades het aanleggen van een flauw aflopend talud.
5. Het waterschap gebruikt geen bestrijdingsmiddelen voor het verwijderen van ongewenste planten op dijken, maar kiest voor handmatig en mechanisch verwijderen.
6. Bomen op dijken worden alleen nog gekapt als zij een gevaar vormen voor de waterkering.
7. De Partij voor de Dieren is voor het aanleggen van waterbergingen die ook een natuurfunctie hebben. Bij de inrichting van deze gebieden worden heuvels aangelegd waarop in het wild levende dieren bij hoog water hun toevlucht kunnen zoeken.
8. De Partij voor de Dieren wil watervervuiling aanpakken bij de bron. De veroorzaker van de vervuiling gaat betalen: er komen extra heffingen op vervuilende activiteiten. Hierdoor kunnen de belastingen voor burgers worden verlaagd en die voor de landbouwsector en andere vervuilende bedrijven verhoogd. De prijzen voor grond- en oppervlaktewater worden hoger voor de grootste vervuilers.
9. De waterzuivering wordt een energieopwekker. Het slib dat rest na zuivering wordt gebruikt om te vergisten om zo energie op te wekken. Het vervoer van dit slib vindt zoveel mogelijk per schip plaats in plaats van per vrachtauto.
10. De gebouwen en het wagenpark van het waterschap gaan voldoen aan energielabel A. Ook het groter materieel gaat voldoen aan de laatste eisen van energie-efficiëntie. Waterschappen plaatsen zonnepanelen op hun gebouwen en laten onderzoeken waar op hun terreinen windmolens kunnen worden geplaatst.
11. Handhaving van en controle op het gebruik van bestrijdingsmiddelen worden uitgebreid.
12. Het waterschap beweegt gemeenten ertoe om de afvoercapaciteit van het regenwatersysteem te vergroten en om regenwater af te koppelen van het rioolwater.
13. Burgers worden gestimuleerd om hun tuin niet te betegelen, maar natuurlijk in te richten en om groene daken aan te leggen om op die manier water langer vast te houden.
14. Het waterschap dringt er bij het Rijk en bij de provincie op aan om de intensieve bemesting van landbouwgrond terug te dringen.

15. Het waterschap dient bij het beheer van het waterpeil alle belangen op gelijkwaardige wijze te betrekken en ook haar invloed bij de provincie hierop te baseren.
16. Om bodemdaling in veenweidegebieden tegen te gaan propageert het waterschap waterpeilverhoging, flexibele peilen en onderwaterdrainage.
17. Waterschappen stimuleren biologische bedrijven door vermindering of kwijtschelding van waterschapslasten.
18. Het waterschap wendt zijn invloed bij de provincie aan om bebouwing in diepe polders tegen te gaan.
19. Het waterschap laat beken waar mogelijk opnieuw meanderen.
20. Het waterschap draagt niet bij aan de kosten van de lokale aanvoer van zoet water voor het verbouwen van gewassen.
21. Het doorspoelen met zoet water om verzilting tegen te gaan wordt gestopt. In plaats daarvan gaat het waterschap in overleg met de landbouwsector om om te schakelen naar gewassen die bestand zijn tegen verzilting.
22. Het waterschap legt actief waterbergingen aan en streeft naar een robuust peilbeheer, zoals in het Nationaal Bestuursakkoord Water is afgesproken.
23. Samen met gemeentes wordt gewerkt aan maatregelen om water langer vast te houden en waar mogelijk te voorkomen dat regenwater in het riool vloeit.
24. Het waterschap zet zich in voor behoud van het cultureel erfgoed, zoals oude molens en cultuurlandschap.
25. Bij nieuw te bouwen wijken wordt het regenwater van het riool afgekoppeld.
26. Het waterschap spreekt zich uit tegen schaliegaswinning.
27. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor de oppervlaktewaterkwaliteit en moeten in de toekomst grotere zeggenschap krijgen over de oorzaken van de vervuiling.

2. DIEREN VERDIENEN BESCHERMING

De meeste waterschappen houden nu nog weinig tot geen rekening met de belangen van dieren. Deze worden dan ook vaak de dupe van beslissingen die in waterschappen worden genomen, van muskusratten tot vissen. De Partij voor de Dieren vindt dat de waterschappen in al hun beleid de intrinsieke waarde en bescherming van in het wild levende dieren moeten waarborgen. De dieren moeten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. In plaats van het bestrijden van dieren die overlast zouden veroorzaken, kiezen we voor preventief beleid.

Diervriendelijk onderhoud en bedrijfsvoering

Onderhoud is met name noodzakelijk voor de waterafvoercapaciteit en de waterkwaliteit. Het waterschap dient voor zowel het onderhoud aan waterwegen als bij haar eigen bedrijfsvoering een duurzaam, diervriendelijk beleid te hanteren. Het maaien van de planten langs en in de oevers en het schonen en baggeren van sloten en kanalen gebeurt om de waterafvoercapaciteit in stand te houden. Voor de dieren die in en om het water leven betekent dit waterbeheer meestal een levensbedreigende ingreep. De Partij voor de Dieren vindt daarom dat deze ingrepen terughoudend moeten worden toegepast.

Geen jacht, maar overlastpreventie

Het bijvoederen, uitzetten en afschieten van dieren verstoren het natuurlijk evenwicht. De Partij voor de Dieren wil een einde aan de plezierjacht - inclusief het afschot van dieren in het kader van zogenaamd populatiebeheer of schadebestrijding.

In plaats van bestrijding van dieren die overlast zouden veroorzaken, kiezen we voor preventief beleid. Ook het waterschap kan een rol spelen om overlast van ganzen te voorkomen. Door klaverrijke foeragegebieden voor ganzen in te richten, kunnen ganzen naar niet-productievelden worden gelokt, zoals dijklichamen en randen langs waterwegen.

Ook gravende dieren verdienen bescherming

De Partij voor de Dieren stelt de veiligheid van dijken voorop, maar is tegen het doden van gravende dieren, zoals de muskusrat of beverrat. De effectiviteit van deze bestrijding is nooit aangetoond. Toch worden jaarlijks tussen de 100.000 en 400.000 muskusratten gedood. Dit kost jaarlijks 31 miljoen euro. Dat geld kan beter worden besteed aan bescherming van kwetsbare objecten, preventieve maatregelen tegen graverij en schadeherstel.

Het bestrijden van gravende dieren langs slootkanten, niet vanwege risico op dijkdoorbraak maar vanwege de kans op het verzakken van landbouwvoertuigen is onzinnig. In de bedrijfsvoering kan prima rekening worden gehouden met gaten en gangen in de oevers, bijvoorbeeld door de aanleg van akkerranden langs de slootkant of de aanleg van flauwere taluds. Het beleid van het waterschap moet er verder op gericht zijn om bij de aanleg van en onderhoud aan waterkeringen preventieve maatregelen toe te passen, om het graven op kwetsbare plaatsen te voorkomen of te ontmoedigen.

Verbod op hengelen

Hengelen is, net als jagen, een vorm van tijdverdrijf ten koste van dieren. De Partij voor de Dieren wil een verbod op hengelen. Het waterschap kan een belangrijke rol nemen in het tegengaan van hengelen. Niet alleen omdat ze de visrechten bezit voor de wateren in haar eigendom, maar ook door het inrichten van het water en de waterkant. Nog te vaak zien we dat waterschappen voorzieningen aanleggen voor pleziervissers.

Opheffen visstandbeheercommissies

Het waterschap heeft de eindverantwoordelijkheid voor de metingen van de visstand en het beheer daarvan. Visstandbeheercommissies bestaan vooral uit hengelaars en beroepsvis-sers. De Partij voor de Dieren wil dat deze commissies worden opgeheven. Zolang deze (nu nog verplichte) commissies er zijn, moeten ze zich richten op biodiversiteit en natuurbehoud.

Geen herintroductie van soorten

De herintroductie van diersoorten die ooit voorkwamen in ons land, maar die inmiddels zijn uitgestorven, is kunstmatig en onnatuurlijk. De Partij voor de Dieren is wel een voorstander van het verbinden van natuurgebieden. Door versnippering van natuur tegen te gaan, vergemakkelijken we de terugkeer van verdwenen dier- en plantensoorten.

Barrières voor migratie wegnemen

In Nederland zijn ongeveer 10.000 stuwen en 3.500 gemalen ten behoeve van het waterbe-heer. Daarnaast zijn er talloze sluizen en dammen en enkele waterkrachtcentrales. Voor de meeste vissen vormen deze voorzieningen een onneembaar obstakel waardoor de natuur-lijke migratie ernstig wordt belemmerd. Jaarlijks worden in de gemalen of waterkrachtcen-trales miljoenen vissen verminkt of gedood.

De Partij voor de Dieren wil dat het waterschap technische maatregelen toepast waardoor vissen waterbouwkundige obstakels zonder schade kunnen passeren.

Dieren in rampenplannen

Waterschappen hebben een wettelijke plicht om calamiteitenplannen op te stellen. Zij zijn overlegpartner bij de totstandkoming van rampenbestrijdingsplannen bij dijkdoorbraak. De Partij voor de Dieren wil dat er in deze plannen ook volwaardig aandacht wordt gegeven aan de belangen van de in het gebied levende dieren, zowel de gehouden (landbouw)huisdieren als de in het wild levende dieren.

Hier zetten wij ons voor in:

1. Het waterschap waarborgt de intrinsieke waarde en bescherming van dieren in al haar beleid.
2. Oevers worden natuurlijk en diervriendelijk aangelegd met paai- en drinkplaatsen. Waterwegen volgen zo veel mogelijk hun natuurlijke loop (meanderen). Bij harde kades worden uittreedplaatsen voor te water geraakte dieren aangelegd.
3. Het waterschap maakt haar velden, zomen en dijken aantrekkelijk voor ganzen en weidevogels om zo mogelijke landbouwschade te voorkomen.
4. Het waterschap voert de metingen ten aanzien van de stand van de in het water levende dieren zelf uit. Dat gebeurt op een diervriendelijke manier.
5. Bij onderhoud van waterwegen (maaieren, schonen, baggeren) past het waterschap diersparende technieken toe. Opschonen van wateren is maatwerk in plaats van een automatisme. Er vinden geen werkzaamheden plaats in periodes waarin de soorten kwetsbaar zijn: tijdens de voortplantingstijd, de winterrust en/of migratie.
6. Sloten worden in principe niet gedempt, tenzij dat onvermijdelijk is om de natuurwaar-den van een gebied te verbeteren of om de volksgezondheid te beschermen. Bovendien mogen oeverbegroeiingen en biotopen nooit geheel worden verwijderd.

7. Het waterschap stopt met het bestrijden van gravende dieren langs slootkanten en de verdrinkingsval voor muskusratten en beverratten wordt onmiddellijk verboden.
8. De ontwikkeling van detectiemethoden om graverij van dieren in dijken en kades op te sporen, zodat tijdig reparatiewerkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.
9. Het waterschap stopt met de verhuur van jachtrechten op haar terreinen.
10. Het waterschap stopt met de verhuur van haar visrechten en met het inrichten van hengelplaatsen.
11. Het opheffen van de visstandbeheercommissies. Zolang deze commissie nog bestaat neemt het waterschap het voorzitterschap op zich om te bevorderen dat natuur- en dierenbeschermingsorganisaties toetreden tot de commissie.
12. De ontwikkeling en inzet van diervriendelijke en duurzame methoden van schadepreventie.
13. Het waterschap zet geen dieren uit en werkt niet mee aan herintroducties door andere organisaties.
14. Het visveilig inrichten van gemalen.
15. Vispasseerbaarheid van waterkrachtinstallaties en andere obstakels die de migratie van vissen blokkeren.
16. Dieren moeten volwaardig in de calamiteitenplannen van het waterschap worden opgenomen.